

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

16. Quo sensu Fatalis necessitas tolerari, aut tamqua[m] vera explicari
possit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

impatiens stantibus Euris intuto plerumq, nauigio sulcat mare. His talibus quotidianis exemplis clarissimum fit, nullam, in operibus humanis moliendis, Fati necessitatem, libero arbitrio industriaeq; vincula iniicere; nec Fatum, si quod est, hominis in vtramque partem agendi facultatem excludere.

XVI.
S. Augustin.
l. 5. de Ciuit.
cap. 8.

reijcit D. Augustinus, cuius hæc sunt: *Qui verò nō astrorū constitutionem, (sicuti est, cum quidam concipitur, vel inchoatur) sed omnium connexionem seriēq, caussarum, qua sit omne, quod sit, Fati nomine appellabant; non multum cum eis de verbi controuersia laborandum aucterandum est: quandoquidem ipsarum caussarum ordinem & quandā connexionem Dei summi tribuunt voluntati & potestati, qui optime & veracissime creditur, & cuncta scire ante, quam fiant, & nihil inordinatum relinquere: à quo sunt omnes potestates, quamuis ab illo non sint omnium voluntates. Ipsam itaq, præcipue Dei summi voluntatem, cuius potestas insuperabiliter per cuncta porrigitur, eos appellare Fatum sic probatur.*

Senec. lic. 4.
de Beneficiis,
cap. 7.

Stoici verba accipe: *Natura, inquit, hæc mihi præstat. Non intelligis, te, cum hoc dicis, mutare nomen Deo. Quid enim aliud est natura, quam Deus, & diuina ratio toti mundo, & partibus eius inserta? Quotiens voles, tibi licet aliter hunc authorem rerum nostrarum compellere &c. hunc eundēq, & Fatum si dixeris, non mentieris. Nam cum Fatum nihil aliud sit, quam series implexa caussarum, ille est prima omnium causa: ex qua cetera pendent. Quæcumq, voles illi nomina proprie aptabis, vim aliquam effectūq, celestem continentia. Toti appellationes eius esse possunt, quot munerā.*

Boëtius l. 5.
de consolat.
prosa 6.

Hæc vt sine errore Stoicorum intelligantur, intelligenda est mens Boëtij Fatum sic describentis, vt dicat, illud aliud nihil esse, quam *inherentem rebus mobilibus immobilem dispositionem, per quam diuina prouidentia suis quaq, nequit ordinibus: seu, vt alij clariùs breuiùsque definiunt, ordinem caussarum secundarum, diuinam prouidentiam exequentium.* Quia autem Deus, per medias causas, pleraque, in hoc Mundo exequitur, & que à Deo sunt, ordinata sunt, potest illa ordinatio spectari, vel prout in ipso Deo est, quo pacto prouidentia appellatur; vel prout est in causis ordinatis, & à Deo ad effectus producendos directis; qua ratione ordinatio Fatum potest vocari, estq, *ordo rebus mobilibus inherens, quia causæ secundæ in quibus Fatum esse dicitur, in se spectatæ mutabiles sunt, & hoc vel illo modo operari possunt; nuncupatur tamen idem ordo immobilis, non in se vel absolute,*

lutè, sed ad diuinam prouidentiam; unde oritur, relatus. Per eiusmodi autem ordinem seu dispositionem dicitur *diuina prouidentia suis quæque necesse ordinibus*, quia, illius interuentu reipsa, perficit Deus, quæ apud se statuit faciendæ. Videt enim omnia antè, quàm fiant: & alia quidem absolutè statuit facere, alia autem, facere, sub conditione; alia etiam permittere: quæ omnia certò præuidet. Vnde illa, vt in scholis loquuntur, *in sensu composito*, seu posito, quòd præuideantur à Deo, qui falli non potest, necessitatem quandam, non *antecedentem*, sed *consequentem* accipiunt; quæ libertati non obstat. Sicut non obstat libertati urbem, sua sponte, ingredientis, quòd eum vigil in turri excubans videat ingredientem. Liberè ingreditur in urbem, & posset non ingredi, si vellet, aut sub ipsa etiam porta reuerti; quod ipsum etiam excubitor è turri videret. Si tamen ponamus, videri eum ingredientem à vigile, necesse est, eum ingredi, non quidem absolutè, & quantum attinet ad illius liberrimam voluntatem; sed respectiuè, atque in ordine ad illum, qui eum conspicit intrantem: non enim eum, conspiceret, si non intraret; nec posset non intrare, si intrare conspiceretur; si tamen sponte non intraret, intrare non conspiceretur. Hoc intellectu fortasse Martianus scripsit, Parcas esse, librarías cælitum, archiuique custodes, quæ sententias Iouis, orthographæ, studio veritatis, excipiant, apud Poëtas. Nam, in libro vitæ, & in diphthera diuinæ Prouidentia, inscripta sunt, quæ sunt prospecta, & si prospecta, vera sunt: itaque certò atque infallibiliter erunt futura; licet non futura, & adè etiam non prospecta esse, potuissent, si, qui liberè agunt, aliter agere voluissent.

Hanc subtilitatem, quia non satis docti, non satis capiunt, *Fati* nomen antiquis Patribus & suspectum, & periculosum visum est; neque tamen, ob infallibilem Dei prouidentiam, omnino repudiatum. Hinc circumspectè D. Augustinus ait: *Omnia fato, fieri, non dicimus; immo nulla fieri fato dicimus: quoniam fati nomen ubi solet à loquentibus poni, id est, in constitutione siderum, qua quisq; conceptus, aut natus est, quoniam res ipsa inaniter asseritur, nihil valere monstramus. Ordinem autem causarum, ubi voluntas Dei plurimum potest, neq; negamus, neq; fati vocabulo nuncupamus, nisi forte vt fatum à sando dictum intelligamus, id est, à loquendo. Non enim abnuere possumus, esse scriptum in litteris sanctis: Semel locutus est Deus, duo hæc audiui: Quoniam potestas Deest: &, Tibi, Domine, misericordia,*
qui

XVII.

S. Augustin.
lib. 5. de Ci-
uit. cap. 9.